

A karácsonyi ünnepkörhöz kapcsolódott régen a magyar katolikus családoknál, hogy a karácsonybuji vacsora ételmaradékainak különös erőt tulajdonítottak. Még nagyobb egészségvarázsló hatást tulajdonítottak a december 24-én, karácsony előestéjén kútba dobott piros almának. Az idősebb bácskai magyarok emlékezete máig őrzi az erről az almáról való ivás és mosdakodás szokását. Ez a szegedi tájon általános volt a XX. század közepe táján. „A karácsonyi alma szép piros, egészséges alma, amelyet az ivópohárba, kőcsöngbe, meg az ázott kútba tesznek, és erről iszik, főz, mosakodik a család egészen újévig, esetleg vízkeresztig. Azért teszik, hogy egészségesek legyenek. Az almát végül a család közösen fogyasztja el, sőt a jószág ételére is tesznek belőle.” (BÁLINT 1978, 230)

„Az étkezés hagyományaiban a karácsonyi almának a magyarok, a görögkeleti vallású szerbek pedig a karácsonyi »egészségkalácsnak«, a mézes-diós bélesnek (česnica) tulajdonítottak mágikus órá szerepet. Ovo sajátosságokat tulajdonítottak az olyan vízben való mosdásnak is, amelyben karácsonytól alma vagy Szent György-napi lestyan állt, illetve annak, ha a mosdás alkalmával húsvéti piros tojással dörzsölték be a házbelieket.” (RADULOVAČKI 2003, 105)

„Régebben (az 1970-es évekig, ahol volt ázott kút), karácsony bójtjen egy piros almát bedobtak a kútba, vagy amikor mosdottak, akkor a lavórba tett »almáról mosdottak«.” (NAGY ABONYI 1999, 332) Az alma vödörbe, kantába, kancsóba helyezése, ennek az ivóvíznek a fogyasztása, illetve az erről a vízzel mosakodás ma már a római katolikus vallású magyaroknál nem szokás, de az idősebbek emlékezetében még élnek ezzel kapcsolatos töredékek. A karácsonyi alma emberre és állatokra gyakorolt egészségvarázsló hatásáról viszont számos adatközlést találhatunk a vajdasági néprajzi tanulmányokban.

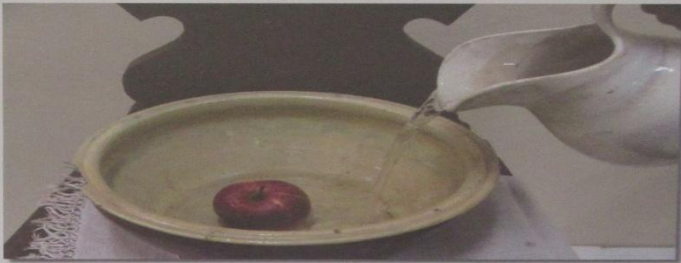
Н а Божићне обичаје се надовезују у католичким породицама неки прастари обичаји, пошто се веровало да остаци јела са празничне трпезе поседују магичну моћ. Јабука убачена у бунар 24. децембра, на Бадиње вече, имала је моћ обезбеђења здравља. Старији Мађари у Бачкој пили су воду и умивали су се са овом јабучком стављеном у воду. У Војводини онај обичај живи у сећању старијих особа. Божићна јабучка мора да буде црвена, лепа, здрава, да би укућани били здрави као јабучка. Стављана је једна јабучка у чашу или бокал, а једна у бунар. Све до Нове године или до Богојављења (6. јануар) јабучка је остајала нетакнута, тако да се пила вода и користила за прање да би укућани остали здрави. Кад се вадила из воде сваки члан породице добијао је по залагај, а некада је и стока добијала део од те јабучке.

У исхрани је магичну функцију за обезбеђење доброг здравља код католичких Мађара имала божићна јабучка, а код православних Срба божићни колач – чесница. Заштитно својство су води за умивање давали Божићна јабучка или босиљак који се налазио у води од Буржевана, односно ако су приликом умивања бивали утрљавани у лице укућани (RADULOVAČKI 2003, – стр. 105). Још у оно време (током седамдестих година XX века, тамо где је био копани бунар) на Бадињак је убацивана једна црвена јабучка у бунар, а и приликом умивања је стављана у лавор јабучка. (НАВ АБОЊИ, 1999, – стр. 332) Код Мађара католика постоји обичај стављења јабучке у бокал, канту и лавор. У војвођанским етнографским студијама о обичајима и веровањима око Божићних празника има података и о присуству јабучке на трпези зарад осигурања здравља.

Karácsonyi alma a vizeskancsóban
2013 (Nagy Abonyi Arnold felvétele)

Божићна јабучка у бокалу
2013. Фото: Арнолд Нађ Абони.

Lavórba tett alma
2013 (Nagy Abonyi Arnold felvétele)

Јабучка у лавору
2013. Фото: Арнолд Нађ Абони.

A leány almáról mosakodik
2013 (Nagy Abonyi Arnold felvétele)

Девојка се мије са јабучке
2013. Фото: Арнолд Нађ Абони.

Meg is mosakodjál, meg is
törülközzél!

Умиј се,
обриши се лепо!

